

I. **Rozpoznawanie dźwięków z otoczenia:**

1. **Co słyszać?** – dziecko, z zamkniętymi oczami, wsłuchuje się w dźwięki dobiegające z otoczenia, a po pewnym czasie opowiada, co usłyszało.
2. **Wysłuchiwanie dźwięków** wydawanych przez urządzenia techniczne (wspólnie z osobą dorosłą), np. odkurzacz, suszarka do włosów, mikser, czajnik z gwizdkiem, budzik. Po pewnym treningu – dziecko odwraca głowę, a dorosły włącza urządzenie, prosząc o rozpoznanie dźwięku. Dziecko, w miarę możliwości, naśladuje i nazywa usłyszane dźwięki.
3. **Głosy z natury** – podczas spacerów osoba dorosła zwraca uwagę dziecka na różne źródła dźwięku: praca silników samochodowych, sygnały karetek, głosy różnych zwierząt, szum wiatru, dźwięk spadających kropli deszczu itp. Mobilizuje je do rozpoznawania tych dźwięków, nazywania ich, zadając pytania: *co słyszysz?*
4. **Odgłosy zwierząt** – słuchanie nagrań głosów zwierząt (np. z wykorzystaniem gry dydaktycznej: D. Nawrocka; H. Rodak „Słucham i mówię”). Nazywanie odgłosów, próba naśladowania ich, wskazywanie zwierząt na obrazku.
5. **Ptasie radio** – przypominanie dziecku odgłosów ptaków, np.: *słowik – plo-ple-pi-pi; wrona – kra-kra-kra; wróbel – ćwir-ćwir-ćwir; bocian – kle-kle-kle; kukułka – ku-ku-ku; gołąb – gruchu-gruchu; kura – ko-ko-ko; kaczka – kfa-kfa-kfa*. Dorosły wymawia nazwę ptaka, ewentualnie wskazuje na obrazku, a zadaniem dziecka jest naśladować głos tego ptaka.
6. **Zagadki dźwiękowe** – w tym ćwiczeniu wykorzystuje się rekwizyty typu: szklanka, metalowa puszka, plastikowy kubek, drewniany klocek, ołówek itp. Dziecko uderza patyczkiem o poszczególne przedmioty i nasłuchuje, jaki wydają dźwięki. Następnie osoba dorosła zasłania mu oczy i ponownie stuka patyczkiem w poszczególne przedmioty, a zadaniem dziecka jest rozpoznać je.
7. **Rozpoznawanie dźwięków i szmerów** – wykorzystujemy tu stare gazety, papier lub celofan, dwa kubki lub szklanki, groch, ryż, piasek, koraliki, gruby makaron, wodę. Osoba prowadząca zabawę demonstruje zgniatanie gazety, darcie na paski, pocieranie gazety, przesypywanie sypkich materiałów, przelewanie wody. Po zapoznaniu dziecka z tymi dźwiękami prosimy, aby nasłuchiwało z zamkniętymi oczami i rozpoznawało dźwięki.

8. **Co się toczy?** – należy przygotować piłeczkę (ping-pong), klocek, monetę, kamyk. Osoba dorosła demonstruje ćwiczenie, tocząc przedmioty po stole. Dziecko uważnie obserwuje, nasłuchuje, a następnie z zamkniętymi oczami rozpoznaje, jaki przedmiot się toczy.
9. **Z której strony płynie dźwięk?** – w ćwiczeniu można wykorzystać: budzik (który głośno tyka), przenośne radio, zabawkę – pozytywkę i inne tego typu przedmioty. Osoba dorosła prezentuje odgłos wydawany przez jeden z tych przedmiotów, a następnie ukrywa go i prosi dziecko, aby wskazało, z której strony dobiega dźwięk.
10. **Co jest w kubeczku?** – należy przygotować plastikowe kubki lub szklanki, do których zostaną wsypane, oddzielnie: cukier, gwoździki, kamyki, monety, groch, itp. Dziecko potrząsa szklankami, wysłuchuje dźwięki, a następnie odwraca się i rozpoznaje, którym naczyniem dorosły potrząsał.
11. **Cicho – głośno, szybko – wolno, wysoko-nisko** – osoba dorosła przygotowuje dwie pokrywki od garnków, w które uderza: raz mocniej, raz słabiej (cicho, głośno) – a następnie: wolno – szybko. Dźwięk wysoki osoba dorosła prezentuje naśladując śpiew kobiety, a niski śpiew mężczyzny (na sylabach *la, la* lub *mi, mi*). Umawia się z dzieckiem, że na dźwięk cichy dziecko siada, a na głośny wstaje, a gdy usłyszy dźwięki szybkie – biega, wolne – spaceruje po pokoju, gdy usłyszy dźwięk wysoki podnosi ręce do góry, a na dźwięk niski opuszcza ręce na dół. Początkowo osoba dorosła ćwiczy razem z dzieckiem.
12. **Ile razy zastukano?** – osoba dorosła uderza klockiem o blat stołu, a odwrócone dziecko odkłada kolejno tyle klocków (patyczków, muszelek, kamyków), ile usłyszało dźwięków, następnie przelicza je. Dziecko może również zapisywać za pomocą kresek lub kropek ilość usłyszanych uderzeń. Na początku możemy ułatwić zadanie pozwalając rysować w trakcie słuchania, potem po wysłuchaniu rytmu.
13. **Wystukiwanie układów przestrzennych** – potrzebne będą klocki i pałeczka. Dorosły układa na stoliku klocki pogrupowane po dwa, trzy, cztery oddzielone większą lub mniejszą przerwą. Dziecko przygląda się ustawieniu klocków i wystukuje pałeczką (o blat stołu lub na bębenu) układ przestrzenny klocków – jeden klocek to jedno stuknięcie. Wcześniej mówimy dziecku, że odległości między klockami to przerwa, która jest dłuższa lub krótsza i że musimy ją też przedstawić.

14. **Jaki instrument zagrał?** – należy przygotować proste instrumenty, np. flet, harmonijkę ustną, bębenek, cymbały itp. Dziecko i dorosły *grają* na instrumencie; następnie jedno z nich się odwraca, a druga osoba odgaduje, na jakim instrumencie *zagrano*.
15. **Powtórz moją melodię!** – osoba dorosła wystukuje prosty rytm na bębnie, który dziecko próbuje odtworzyć (wyklaskać, wytupać lub *zagrać* na instrumencie. Może również powtórzyć przy pomocy podskoków -na jednej nodze obunóż), wyklaskiwania, stawiania kroków lub robienia przysiadów.
16. **Jaka to melodia?** – osoba dorosła nuci znane dziecku piosenki, które ono próbuje powtórzyć i rozpoznać.

II. **Analiza i synteza wyrazowa zdań:**

1. **Ile wypowiedziano zdań?** – należy przygotować paski papieru lub kolorowe tasiemki. Osoba dorosła wypowiada zdanie i układa przed sobą tasiemkę. Zadaniem dziecka jest odkładanie (czy dokładanie?) tasiemki po każdym wypowiedzianym przez dorosłego zdaniu.
2. **Ile wyrazów słyhać w zdaniu?** – osoba dorosła wypowiada zdanie. Każdemu wypowiedzanemu wyrazowi towarzyszy układanie klocka. Następnie wspólnie z dzieckiem podliczane są klocki – wyrazy w zdaniu. Należy zaczynać tego typu ćwiczenia od zdań krótkich, typu: *To lala; Ola ma buty; Ela ma lalę*, itp.
3. **Budowanie zdań** – dorosły wypowiada wyrazy, które mogą utworzyć zdanie, np.: *lala, Ola, ma* – układając przed dzieckiem tyle klocków, ile wyrazów wypowiedział. Wspólnie z dzieckiem stara się ułożyć z podanych wyrazów – klocków poprawne zdanie: *Ola ma lalę*. W podobny sposób ćwiczenie jest przeprowadzane z większą ilością wyrazów.
4. **Układanie zdania na zadaną liczbę wyrazów** – osoba dorosła wybiera określoną liczbę klocków, np. 3 – dziecko ma za zadanie ułożyć zdanie składające się z trzech wyrazów. Początkowo dorosły pomaga w układaniu zdania. W podobny sposób wykonywane są ćwiczenia z większą liczbą klocków. Należy pamiętać, że: *i, na, pod, w, z* – to też wyrazy.

III. Ćwiczenie analizy i syntezy sylabowej:

1. **Jak mama woła dziecko przez okno?** – osoba inscenizuje sytuację nawoływania przez matkę dziecka, które bawi się na podwórku: *Baa-siaa, Oo-laa, Jaa-sieek, AAniaa*, itp. Dorosły objaśnia dziecku, że wydzielone w nawoływaniu części wyrazów to sylaby. Wspólnie z dzieckiem bawi się wywoływaniem znanych imion.
2. **Wyklaskiwanie sylab** – dorosły wyjaśnia, że będzie wypowiadał wyraz, a następnie podzieli go na sylaby – jednocześnie wyklaskując je. Po krótkiej prezentacji dorosły wymawia wyrazy w całości, dziecko wypowiada wyraz sylabami – wyklaskując każdą wypowiadaną sylabę. Jeśli dziecko ma problem z sylabizowaniem, prosimy je, aby położyło rączkę pod brodą i wyczuwało ruch opuszczania brody, towarzyszący wymawianiu samogłosek tworzących sylaby (samogłoska jest ośrodkiem sylaby). W jednej sylabie może znajdować się zawsze tylko jedna samogłoska. W wyrazie *ciocia* samogłoskami tworzącymi sylaby są: *o-a*.
3. **Podliczanie sylab w wyrazie** – sylabicznemu wypowiadaniu wyrazów towarzyszy odkładanie właściwej ilości klocków. Sylaby – klocki są przeliczane, wyrazy można porównywać w zależności od ilości sylab.
4. **Jaki wyraz został wypowiedziany?** – osoba dorosła wypowiada wyraz sylabami (w początkowej fazie pomocne mogą być obrazki, na które wskazuje dorosły), a dziecko wypowiada płynnie wyraz w całości, np. *ko-la-no – kolano*.
5. **Zabawa z Sylabinką** – dorosły – wykorzystując zabawkę pacynkę *Sylabinkę* wypowiada proste zdanie sylabami, a dziecko wypowiada je płynnie. Po krótkim treningu następuje zmiana ról.
6. **Robocikowe rozmówki** - z użyciem pluszaków lub pacynek dziecko i dorosły bawią się w sylabiczne wypowiadanie dłuższych wyrazów, fraz i krótkich zdań.
7. **Kończenie wyrazów** – dorosły wskazuje dziecku obrazek, wypowiada jego nazwę sylabizując, ale bez wymawiania ostatniej sylaby. Zadaniem dziecka jest dopowiedzieć ją, a następnie powtórzyć cały wyraz płynnie, np. *pa-ja... – ...cyk – pajacyk*.
8. **Szukanie wyrazów na zadaną sylabę** – osoba dorosła wypowiada pierwszą sylabę, np. *la*, a następnie wspólnie z dzieckiem poszukuje wyrazów rozpoczynających się sylabą *la – lala, lasek, latawiec*, itp.

9. **Zabawa w sklep** – dorosły układa na stole przedmioty, np. produkty: *budyń, budzik, burak, buty, kawa, lizak, cukierki* i prosi dziecko, aby *sprzedało* mu te przedmioty, których nazwy rozpoczynają się sylabą *bu*.
10. **Rozpoznawanie ostatniej sylaby w wyrazie** – dorosły i dziecko dokonują analizy sylabowej wyrazów akcentując ostatnią sylabę wyrazu. Próbuje poszukiwać wyrazów kończących się tą samą sylabą.
11. **Rymowanki** – dziecko podaje wyraz, a osoba dorosła szuka innego, który rymuje się z tym wyrazem, tzn. kończy się taką samą sylabą. Po krótkim treningu następuje zmiana ról. Początkowo należy akceptować również wyrazy nonsensowne.
12. **Wyszukiwanie sylab w środku wyrazu** – dorosły, sylabizując, wypowiada różne wyrazy, dziecko sygnalizuje (kłaśnięciem w dłoń, podniesieniem ręki, tupnięciem), gdy usłyszy wyraz zadaną sylabą w środku, np. sylaba *mo* w wyrazach *samolot, samochód, komoda, pomocnik*.
13. **Łańcuchy sylabowe** – ćwiczenie polega na tym, że dziecko i dorosły, na przemian, wypowiadają wyrazy, w których końcowa sylaba poprzedzającego jest początkową sylabą następnego wyrazu, np. *lam/pa – pa/da – da/ma – ma/ka ron – ron/del – del/fin....*

IV. **Ćwiczenie umiejętności wyodrębniania głosek na początku i na końcu wyrazów (w nagłosie i w wygłosie):**

1. **Wyodrębnianie samogłoski na początku wyrazu** – osoba dorosła wypowiada różne słowa, które rozpoczynają się na tę samą samogłoskę, np. *o – ooko, oookulary, oobrazek, oosa, ookno...* Pierwsza głoska (nagłosowa) wypowiadana jest szczególnie wyraźnie i nieco dłużej. Do dziecka kierowane jest pytanie: *posłuchaj, jaki dźwięk słyszysz na początku wypowiadanych wyrazów?*
2. **Wyszukiwanie wyrazów na zadaną głoskę** – dorosły układa przed dzieckiem obrazki i prosi, aby wybrało te, które rozpoczynają się na zadaną głoskę. Na tym etapie nadal dobrze jest ćwiczyć z wykorzystaniem wyrazów rozpoczynających się samogłoskami.
3. **Wymyślanie wyrazów na zadaną głoskę** – dorosły wypowiada samogłoskę (oprócz samogłoski ustnej: *y*; samogłosek nosowych: *ą, ę*), a dziecko wymyśla wyrazy, rozpoczynające się takim dźwiękiem. W przypadku samogłoski *u* akceptowane są wyrazy mające w zapisie ortograficznym litery: *u, ó*.

4. **Wysłuchiwanie głosek** – osoba dorosła wypowiada różne wyrazy, a zadaniem dziecka jest klasnąć w dłonie, gdy usłyszy wyraz na zadaną głoskę.
5. **Rysowanie słów** – na planszy z zapisem literowym głoski (w czterech jej postaciach – drukowanej: dużej i małej, pisanej: dużej i małej) dorosły wspólnie z dzieckiem rysuje obrazki na tę głoskę w nagłosie. Ilustracje mogą być również wycinane z gazet. Wyrazy ortofoniczne, tzn. takie, których wymowa pokrywa się z zapisem ortograficznym są przez osobę dorosłą podpisywane pismem pisanym. Następnie wspólnie z dzieckiem podpisuje rysunki drukiem – literami wycinanymi z gazet.
6. **Wyodrębnianie spółgłosek na początku wyrazów** – należy przygotować obrazki rozpoczynające się na określonej spółgłosce. Początkowo należy wybierać spółgłoski trwałe, tzn. takie, które można przeciągać i nie zmienia się ich brzmienie, np. *f, w, s, z*, itp. Osoba dorosła wymawia nazwy poszczególnych ilustracji, lekko przeciągając i akcentując spółgłoskę nagłosową, np. *sssanki, sssamolot, sssok, sssarna, sssłonko...* – zadaniem dziecka jest wysłuchać i wypowiedzieć, jaką głoską rozpoczynają się te wyrazy.
7. **Co nie pasuje?** – osoba dorosła przygotowuje kilka obrazków, wśród których jeden rozpoczyna się inną głoską niż pozostałe. Wypowiada wolno nazwy obrazków, a zadaniem dziecka jest wyodrębnić obrazek, którego pierwsza głoska różni się od reszty.
8. **Zagadki** – osoba dorosła wypowiada proste zagadki, typu:
 - *zaczyna się na z, wisi na ścianie i tyka (zegar);*
 - *zaczyna się na l i świeci na suficie (lampa);*
 - *zaczyna się na k, miauczy (kot).*
9. **Zagadki literackie** – osoba dorosła czyta proste zagadki dla dzieci ze zbiorów, np. M. Przybysz-Piwko „Zbiór zagadek i przysłów dla dzieci” lub B. J. Stec „Zagadki dla najmłodszych”. A zadaniem dziecka jest odgadnąć zagadkę i powiedzieć, na jaką głoskę rozpoczyna się wyraz, który jest rozwiązaniem tej zagadki.
10. **Co słychać na końcu wyrazów?** – osoba dorosła wypowiada krótkie, jednosylabowe wyrazy zakończone tą samą głoską, lekko ją akcentując, np. *las, pies, nos, włos, pas...*, zadaniem dziecka jest wysłuchać i wypowiedzieć głoskę, na którą są zakończone wszystkie wyrazy.
11. **Wyszukiwanie obrazków** – dorosły rozkłada przed dzieckiem obrazki, wśród których kilka kończy się na tę samą głoskę. Wspólnie, dorosły i dziecko, nazywają obrazki i ustalają

głoskę wygłosową (końcową) każdego wyrazu, a następnie odkładają te obrazki, których nazwy mają taką samą ostatnią głoskę.

12. **Który obrazek nie pasuje?** – dorosły rozkłada przed dzieckiem kilka obrazków, wśród których jest jeden zakończony na inną głoskę niż pozostałe. Zadaniem dziecka jest odrzucić ten obrazek i uzasadnić swój wybór.
13. **Wysłuchiwanie samogłosek na końcu wyrazów** – dorosły wypowiada wyrazy kończące się samogłoską, np.: *o* – *paltoooo*, *latooo*, *saltooo*, *oknooo* – wymawiając wygłosową samogłoskę nieco dłużej, bardzo wyraziście. Jeśli dziecko zamiast końcowej samogłoski wypowiada ostatnią sylabę wyrazu, np. w wyrazie *lato* dziecko mówi: *to* - należy je dopytać, co słyszy na końcu sylaby *tooo*?
14. **Kłaśnij, gdy usłyszysz wyraz zakończony na...** – dorosły wypowiada kilka wyrazów kończących się na wybraną głoskę. Następnie umawia się z dzieckiem, że będzie wypowiadał różne wyrazy, zadaniem dziecka jest zareagować – klasnąć, gdy usłyszysz wyraz kończący sięadaną głoską.
15. **Domino logopedyczne** – osoba dorosła wypowiada wyraz, a zadaniem dziecka jest ustalić na jaką głoskę (NIE LITERĘ!) ten wyraz się kończy i wypowiedzieć wyraz rozpoczynający się od tej głoski. Zabawa trwa dopóty, dopóki ktoś nie wypowie wyrazu kończącego się głoską *y*. Wówczas dorosły wyjaśnia dziecku, że w języku polskim nie ma wyrazu rozpoczynającego się **głoską y**.

V. Wyodrębnianie kolejnych głosek w wyrazie:

1. **Synteza wyrazów trzygłoskowych** – osoba dorosła wypowiada wyrazy, rozdzielnie artykułując każdą głoskę, pamiętając, aby nie przeciągać spółgłosek w wymowie, *nie podpierać* ich samogłoską *y*! Dorosły wypowiada: *k-o-t* i wskazuje na obrazek kota, a następnie: *l-a-s* i pokazuje las na obrazku. Po takim krótkim treningu pyta dziecko: *co słyszysz?* *n-o-s*, jeśli ma ono kłopot z wypowiedzeniem wyrazu *nos*, dorosły powtarza, wskazując jednocześnie na swój nos.
2. **Tyle klocków, ile głosek...** – osoba dorosła wypowiada wyraz, dokonując analizy fonemowej (głoskując), np. *p a s* – zadaniem dziecka jest powtórzyć i odłożyć tyle klocków, ile zostało wypowiedzianych głosek w wyrazie. Podczas wspólnej zabawy wypowiadane są wyrazy jednosylabowe, dwusylabowe, a nawet trzysylabowe, ale tylko

takie, których wymowa nie różni się od zapisu ortograficznego. Dobierane do zabawy wyrazy powinny być łatwe do wypowiedzenia przez dziecko.

3. **Ile słychać głosek?** – każdy z uczestników tej zabawy ma pasek papieru i nożyczki. Osoba dorosła wypowiada wyraz, głoskując – każdej wypowiedzianej głosce towarzyszy odcięcie kawałka papieru. Dorosły pyta: *z ilu kawałków – głosek składa się wyraz...?* Następuje przeliczanie odciętych kawałków paska.

VI. Ćwiczenie pamięci słuchowej:

1. **Wspólne recytacje wierszyków z wyrazami dźwiękonaśladowczymi** – osoba dorosła wielokrotnie czyta dziecku wierszyki z onomatopejami, do momentu, gdy jest ono gotowe do wspólnej recytacji - polegającej na dopowiadaniu przez nie wyrazów dźwiękonaśladowczych, np.:

Jedzie pociąg: fu... fu... fu...

Trąbka trąbi: tru... tu... tu...

A bębenek: bum... bum... bum...

Na to żabki: kum... kum... kum...

Woda z kranu: kap... kap... kap...

Konik człapie: kla... kla... kla...

Mucha brzęczy: bzz... bzz... bzz...

A wąż syczy: sss... sss... sss...

2. **Nauka wierszyków słowno-obrazkowych** – osoba dorosła wypowiada krótki wierszyk (wyliczankę) ilustrując jego treść prostymi rysunkami, np.

Łóżko, kołdra, poduszczyk, pod kołderką śpi laleczka.

Szafa, krzesło i stoliczek – to laleczki pokoiczek...

3. **Nauka wyliczanek** – dorosły wypowiada rytmicznie teksty prostych wyliczanek, a dziecko powtarza w miarę możliwości wiernie słowa, np.:

Ene due like fake, torba borba ósme smake.

Eus deus kosmateus. I morele paks.

4. **Powtarzanie ciągów wyrazów** – opiekun nazywa przedmiot z otoczenia wskazując go – dziecko powtarza: *lampa – lampa*; a następnie wskazuje na kolejny przedmiot, ale wcześniej wypowiada pierwszy wyraz: *lampa – okno...; lampa – okno – stół...; lampa –*

okno – stół – kubek.... Po pewnym treningu można zaniechać podpowiadania poprzez wskazywanie konkretnych przedmiotów.

5. **Powtarzanie ciągów cyfr** – ćwiczenie polega na powtarzaniu kolejnych cyfr, bezpośrednio po ich usłyszeniu. Po pewnym czasie można bawić się w powtarzanie coraz dłuższych sekwencji.
6. **Zapamiętywanie ciągów** – powtarzanie: dni tygodnia, listy zakupów, jadłospisu...
7. **Powtarzanie zdań** – dorosły wypowiada proste zdanie, dziecko stara się je wiernie powtórzyć, np.: *Ola ma loda; Tomek niesie owoce do domu.*

VII. Zabawy metajęzykowe:

1. **Układanie i rozwijanie zdań** – dorosły wypowiada proste zdanie, a dziecko powtarza (rozwija je), dodając jeden wyraz, np.: *Samolot leci; Samolot leci wysoko; Duży samolot leci wysoko po niebie....*
2. **Kończenie rymowanych zdań** – dorosły wypowiada niedokończone zdanie, a dziecko ma dopowiedzieć rymujący się wyraz, np.:

Lata osa koło ... nosa.

Leci muszka koło ... uszka.

Wlazł kotek na ... płotek.

3. Dopowiadanie brakującego słowa – podobnie jak w poprzednim ćwiczeniu

Cytryna jest kwaśna a cukierki są.....

Banan jest żółty a gruszka jest.....

Cukier jest słodki a sól jest.....

4. **Samogłoskowanie imion** – osoba dorosła wypowiada dowolne imię, przeciągając sylabotwórcze samogłoski. Po chwili, *jak echo* powtarza samogłoski, np. *Ooolaaa – o a, Kaaasiaaaa – a a, Laaaauraaa – aa*. Następnie dorosły prosi dziecko, aby wypowiadało w ten sposób różne imiona – by mógł powtórzyć samogłoski. Po pewnym czasie następuje zmiana ról – dorosły *nawołuje – śpiewa* imiona (z przeciąganiem sylabotwórczych samogłosek) a dziecko powtarza za nim *jak echo*, te samogłoski, które były wydłużone w mowie.
5. **Samogłoskowanie wyrazów i krótkich fraz** – dorosły rozkłada przed dzieckiem różne obrazki – zadaniem dziecka jest śpiewne wypowiadanie ich nazw tak, aby partner mógł wybrzmiewać *jak echo* przeciągane samogłoski. Po krótkich ćwiczeniach zamieniają się

rolami. Gdy uczestnicy zabawy nabiorą wprawy – można spróbować przesamogłoskować proste frazy, np. *Ola ma lody* – *oaaoy*.

6. **Zamiana sylabotwórczych samogłosek na zadaną** – uczestnicy umawiają się na jaką samogłoskę wymienią (początkowo: w imionach, potem w wyrazach, frazach) sylabotwórcze samogłoski. Jedna osoba wypowiada wyraz – z lekkim przeciąganiem samogłosek, a druga dokonuje wymiany, np. *kolano* – *kalana*, *tablica* – *tablaca*.
7. **Wymiana samogłosek w wierszykach i piosenkach** – uczestnicy zabawy recytują śpiewnie piosenkę, np. *Wlazł kotek...* – lekko przeciągając sylabotwórcze samogłoski. Następnie śpiewają lub wypowiadają piosenkę (wierszyk) ponownie dokonując zamiany samogłosek na dowolnie wybraną (z wyjątkiem nosowych: *a, e*), np. na *a*:

*Wlazł katak na płatak a mraga,
ładna ta piasanka niadłaga”.*

Rekomendowana literatura:

1. E. Chmielewska: *Zabawy logopedyczne i nie tylko*. Kielce, 1995.
2. J. Cieszyńska; M. Korendo: *Wczesna interwencja terapeutyczna. Stymulacja rozwoju dziecka od noworodka do 6 roku życia*. Kraków, 2007.
3. L. Clark, C. Ireland: *Uczymy się mówić, mówimy by się uczyć*. Poznań, 1998.
4. K. Datkun-Czerniak: *Logopedia. Jak usprawniać mowę dziecka*. Kielce, 2004.
5. G. Demel: *Minimum logopedyczne nauczyciela przedszkola*. Warszawa 1978.
6. D. Emiluta-Roza: *Wspomaganie rozwoju mowy dziecka w wieku przedszkolnym*. Warszawa, 2003.
7. K. Kozłowska: *Pomagajmy dzieciom z zaburzeniami mowy*. Kielce, 1996.
8. A. Löwe: *Rozwijanie słuchu w zabawie*. Warszawa, 1983.
9. H. Łazewska, B. Mikitiuk, B. Moritz: *Co zrobić, aby ułatwić dziecku naukę czytania i pisanie*. Kraków, 2002.
10. I. Michalak-Widera, K. Węsierska: *Aby nasze dzieci mówiły pięknie*. Katowice, 2001.
11. E. Sachajska: *Uczymy poprawnej wymowy*. Warszawa, 1992.
12. E. Słodownik-Rycaj: *O mowie dziecka, jak zapobiegać powstawaniu nieprawidłowości w jej rozwoju*. Warszawa, 2000.
13. E. Słodownik-Rycaj: *Gry i zabawy językowe. Jak pomagać dziecku w przyswajaniu języka*. Warszawa, 2001.
14. E. Spałek C. Piechowicz-Kuśkowska: *Jak pomóc dziecku z wadą wymowy*. Kraków, 1996.
15. J. Wójtowicz: *O wychowaniu językowym*. Warszawa, 1997.